EESTI TEADUSTE AKADEEMIA

# Teaduste akadeemia küberturvalisuse komisjoni koosoleku protokoll 13. augustil 2025. aastal

Tartu Ülikooli raamatukogus ja Zoomi keskkonnas

Algus kell 10.30
Lõpp kell 15.00

Juhatas akadeemik Dan Bogdanov

Osalesid: Irina Klementi, Ott Velsberg, Ahto Truu, Jan Villemson, Markko Liutkevičius, Urmo Parm, Mauno Pihelgas, Eleri Pilliroog (Karu), Andra Siibak, Inga Sokk, Riivo Talviste
Puuduvad akadeemik Anu Realo, akadeemik Krista Fischer, Tanel Tammet, Priit Vinkel

Protokollis: Ülle Sirk

## 1. Sissejuhatus ja komisjoni töö metoodika tutvustamine

Osalesid kõik istungil osalejad

a) Akadeemik Dan Bogdanov tutvustas uutele komisjoni liikmetele teaduste akadeemia küberturvalisuse komisjoni. Ülesande akadeemik Bogdanovile küberkaitsekomisjoni taaselustamiseks andis 2023. aastal akadeemia president Tarmo Soomere.
b) Akad Bogdanov nimetas komisjoni ümber küberturvalisuse komisjoniks ning seadis eesmärgiks Eesti riigi jaoks oluliste teenuste riskianalüüsi metoodika edasi arendamise. Eesmärk on toetada Eesti riiki e-teenuste arendamisel. Komisjoni kutsutakse ülikoolide ja erasektori teadlased ning ka teenuste arendusega seotud riigiasutuste töötajad. Nii liigub teadmus ühelt grupilt teisele. Riigile peaks sellest tekkima kasu näiteks investeerimisotsuste tegemisel, kui vaja hinnata, milliste ohtudega enne tegeleda.
c) Esimese kahe aasta jooksul keskendus komisjon valimiste tehnoloogia riskide analüüsile ja läbi töötati üle 40 ohu.
d) 2025. aastal sügisest seab komisjon fookuse digisuveräänsusele ning sellega seotud riskide analüüsile Eesti teenustes. Tähelepanu alla tuleb pilvteenuste ja tehisintellekti kasutus, aga ka andmekaitse teemad.

Informatsioon võeti teadmiseks.

## 2. Komisjoni liikmetega tutvumine

Osalesid kõik istungil osalejad

a) Kõik istungil osalejad tutvustavad ennast ning selgitavad oma senise teadustöö põhiolemust või vastutusi.
b) Komisjoni liikmete ootused olid kokku võetavad järgmiste punktidega.
    a. Komisjoni töö tulemid võiks olla kasutatavad neile, kes haldavad riigis inimeste ja asutuste andmeid.

ACADEMIA SCIENTIARUM ESTONIAE

   b. Komisjon võiks juhtida ühiskonnas tähelepanu küberturvalisuse ja andmekaitsega seotud kitsaskohtadele andmete kasutamisel ning tehisintellekti kasutuselevõtmisel.
   c. Komisjoni soovitused võiksid mitte jääda sahtlisse vaid neid võiks ellu viia.
   d. Komisjon võiks nendel teemadel edendada ühiskondlikku diskussiooni ning inimesi harida.

c) Dan Bogdanov toonitab, et ei komisjoni eesmärgiks pole teha nn ei-ütlemise nõukogu, mis kõike keelab. Samas, kui riskid tekivad, siis tuleb neid süsteemselt arutada.

Informatsioon võeti teadmiseks.

**3. Mis tehtud, mis teoksil?**

Osalesid kõik istungil osalejad

a) Komisjoni esimees selgitas, et päevakorrapunkti mõte on olla ühiselt kursis, mis on Eesti hetke suurimad küsimused andmete, pilvtöötluse, tehisintellekti teemal?
b) Istungil osalejad jagasid infot Eestis ja maailmas pilvtöötluse ja tehisintellekti teemal toimuvast.
c) Komisjoni liikmed nimetasid tähtsamate arengutena järgmiseid punkte.
   a. Mitmed liikmed märkisid ära TI-hüppe projektiga seotud kiirustamise ning sellega seotud võimalikud riskid. Samas kiideti heaks õpetajatele töövahendite andmise.
   b. Suur teema on pilvtöötlus ja eraldiseisvalt tehisintellekt. Küsimus on, kas Eesti e-riigi andmed ja tehisintellektisüsteemid on majutatud Eestis või välismaal? Kontroll on tugevam Eestis, aga käideldavust on ilmselt lihtsam tagada rahvusvahelises koostöös. Oluline on ka, kas taristu on Euroopa Liidus või väljaspool seda.
   c. Suured keelemudelid leiavad järjest rohkem kasutust, kuid kas nad on treenitud piisavalt kvaliteetse eestikeelse korpuse peal? Hea oleks, et Eesti kultuur elaks ka suurtes tehisintellektiteenustes, kuid ilma organisatsioonide ja isikute õiguseid rikkumata.

Informatsioon võeti teadmiseks.

**4. Komisjonis analüüsitavate ohtude kogumine**

Osalesid kõik istungil osalejad

a) Kõik istungil osalejad tõid kaasa ühe või rohkem ohu kirjelduse, mille sõnastust üheskoos täpsustati.
b) Kokku koguti 30 ohusündmuste kandidaati.

Otsustati: Komisjoni esimehe ülesandeks jääb nende sõnastust täpsustada ning seejärel jagada koduülesanded nende esmaste kirjelduste koostamiseks.

Informatsioon võeti teadmiseks.

**5. Ohtude analüüsi avaldamise arutelu**

Osalesid kõik istungil osalejad

a) Komisjoni esimees tegi ettepaneku, et riskianalüüsi omanik võiks olla RIA ning selle võiks avaldada e-riigi koodivaramus.

Otsustati: komisjoni esimees akad Bogdanov räägib RIAga läbi hoidla loomise.

Informatsioon võeti teadmiseks.

**6. Septembrikuise konverentsi "Usaldusest ja usaldusväärsusest" planeerimine**

Osalesid kõik istungil osalejad

a) Akadeemia majas 22. septembril toimuva konverentsi „Usaldusest ja usaldatavusest" programm arutati läbi. Mõned komisjoni liikmed andsid oma nõusoleku esineda konverentsil ettekandega.

Otsustati: komisjoni esimees akad Bogdanov koostab esmase päevakava ning räägib RIAga läbi ürituse korralduse ning peab läbirääkimisi esinejatega. Kaasatakse ka RVT, sest ühes konverentsi plokis tutvustatakse eelmise aasta riskianalüüside tulemeid.

**Järgmise koosoleku aeg**

Septembris on komisjoni istungi asemel konverents Tallinnas. Järgmine koosolek toimub 28. oktoobril 2025 Tartus, ülikooli raamatukogu Kursi ruumis